

Попова Л.І.

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ВИКОРИСТАННЯ ТВОРІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА ПРИ ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Анотація. Метою даного дослідження є визначення ролі образотворчого мистецтва, зокрема, живопису і декоративно-прикладного мистецтва, у вивченні англійської мови. Це дослідження було проведено, щоб з'ясувати, чи сприяє включення до програми вивчення англійської мови в вищих навчальних закладах таких завдань, як описування та обговорення предметів мистецтва досягненню кращих результатів. В якості методів збору даних використовувалися особисті спостереження, бесіди зі студентами, а також спеціалізовані професійні публікації. Результати показали, що мистецтво служить стимулом, активізує, направляє і полегшує вивчення англійської мови. З огляду на важливість візуального спілкування в реальному житті, обговорення ролі візуального в навчанні наступного покоління є завданням, яке постає перед викладачами, якщо англійська мова як предмет повинна грати роль в ширшому контексті громадянської освіти. Уміння студентів описати те, що вони бачать, є однією з основних навичок, яких потрібно навчати при вивченні мови. У статті підтверджується, що образотворче мистецтво покращує вивчення мови, пропонуючи невербальні методи спілкування та розуміння, надаючи студентам платформу для створення ментальних образів.

Ключові слова: іноземні мови, вища освіта, образотворче мистецтво, декоративно-прикладне мистецтво, живопис, методи.

Popova Larysa

National Technical University of Ukraine
"Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"

INTEGRATING THE WORKS OF FINE ARTS INTO ENGLISH LEARNING

Summary. The aim of this study is to dening the role of visual arts, particularly paintings and decorative and applied arts in the learning English for the students who are working to improve their English language skills. Art has always been an effective tool for teaching and learning. This research has been conducted to investigate whether including description and consideration of subjects of arts contributes to better outcomes for the students who are learning English. Personal observations and debates with students and also specialized professional publications have been employed as methods of data collection. The results showed that arts serve as a stimulus, activator, guider and facilitator in English language learning. Through the visual arts, students learn to interpret and decode information in the pictures or other forms of arts. Art, as a universal language, can make students express their ideas freely. The arts help develop capacities and attitudes central to learning and to life. We believe the creative process has a positive, learning effect. Given the importance of visual communication in real life, discussing the role of the visual in educating the next generation is a task that needs to be confronted by teachers if English as a subject is to play a role in the larger context of citizenship education. Being able to describe what students see is one of the basic skills one has to train when learning a language. This article discusses the role that art already plays in English lessons. An attempt is also being made to add new ideas to current practice. The article confirms that visual art improves language learning by offering non-verbal methods of communication and understanding and providing students with a platform for creating mental images. Opportunities to practice the arts benefit students' cognitive development and enhance literacy and language development. The use of works of art in the study of English contributes to the development of critical and conceptual thinking along with technical and creative problem-solving skills. We come to the conclusion that art has a profound ability and also is an invaluable tool for teachers at all levels to enhance teaching for students who study English language.

Keywords: foreign language, higher education, fine art, decorative and applied arts, painting, methods.

Постановка проблеми. Мистецтво є одним із засобів комунікації людей, тому, як для одного з таких засобів, для нього передбачається спеціальна мова. Часто цю мову називають «мовою образів», щоб відрізнити від мови, що має справу зі значеннями і знаками. Картини і скульптури можна пояснювати, коментувати, ставити в зв'язок з іншими творами живопису і скульптури і т.п. Такі пояснення та коментарі є певною мірою потрібними і важливими, оскільки вони сприяють глибшому розумінню творів мистецтва. Проте вони залишаються зовнішніми для самого твору, носять характер хоча і корисного, але в кінцевому рахунку необов'язкового додатку до нього. Крім того, коментарі до одного і того ж твору змінюються від автора до автора, залишаючись багато в чому справою суб'єктивного смаку.

Твір може існувати століття, але його осмислення та коментування залежатиме від часу, коли розглядатиметься цей твір. Візуальне сприйняття безпосередньо залежить від реципієнта. Інтерпретація зображення завжди суб'єктивна.

Протягом останнього сторіччя відбувалось та відбувається зростання важливості візуального спілкування (комунікації). Мова візуальної комунікації (системи спілкування з використанням візуальних елементів) є дуже важливим засобом спілкування в сучасному медійному суспільстві. З огляду на важливість візуального спілкування в реальному житті, в цій роботі досліджується роль візуального матеріалу, зокрема, творів образотворчого мистецтва, у викладанні англійської мови як іноземної.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед останніх досліджень за цією тематикою

представляє інтерес масштабна робота Ковальської І.В., в якій докладно розглядається така перекладознавча проблема, як колористика [2]. Ковальська І. В. на матеріалі українських і англійських художніх текстів дослідила використання тематики та термінології мистецтва (образотворче мистецтво, живопис тощо) в процесі вивчення англійської мови як іноземної. Її робота присвячена виявленню та опису спеціальної лексики, визначенню джерел і шляхів її виникнення. Вивчення термінології образотворчого мистецтва на широкому матеріалі має ряд переваг. Таке вивчення дозволяє об'єктивним шляхом зареєструвати зразки лексики, яка обслуговує область мистецтва, значно розширити уявлення про терміни мистецтва в англійській та українській мовах, визначити своєрідність їх вживання [2].

В статті Білоцерківської В.В. виконується аналіз вивчення англійської мови за допомогою мистецтва [1]. Авторка стверджує, що розглянуті нею нетрадиційні методи навчання сприяють формуванню мотивації вивчення іноземних мов [1]. Завдяки яскравому емоційному впливу мистецьких творів на студентів відбувається полегшення та прискорення засвоєння англійської мови. Білоцерківська В.В. розділяє існуючу думку, а саме, що: «Повноцінне становлення фактичних, освітніх, розвиваючих та виховних задач навчання можливо тільки за умов впливу не тільки на свідомість студентів, а також на сферу їх особистих захоплень, схильностей та тем» [1].

Молодий дослідник Чи Ченкай (Chi Chenkai) присвятив свою дисертацію докладному та глибокому дослідженню інтеграції мистецтв у вивчення англійської мови. Його дослідження базувалося на прикладах студентів, які вивчають англійську мову як другу мову (EFL), за програмою «Англійська через мистецтво» (“English Through the Arts”) [10]. Метою його дослідження було з'ясувати, чи сприяє включення художніх занять (зокрема, малювання та ознайомлення з мистецькими творами) кращим результатам для студентів, які працюють над поліпшенням своїх мовних навичок. Отримані результати показали, що мистецтво служить стимулом, освіжає, направляє і полегшує вивчення англійської мови [10, с. 5]. Крім того, мистецтво також виступає в якості згуртування колективу, сприяючи вивченню англійської мови. Учасники зазначеної програми при інтеграції мистецтв у вивчення англійської мови продемонстрували високі показники щодо мотивування та залучення при вивченні англійської мови [10, с. 73].

Тема інтеграції мистецтв у вивчення англійської мови досліджувалась багатьма фахівцями (Коляса О., Зубицька О., Юденко О., Мамбаєва С., Фалькович М., Лебединська О., Стрелкова Н., Цигельна А. та ін.) [напр., 7]. Є загальноновизнаним, що мистецтво відзначається широкими можливостями та є цінним інструментом для викладачів на всіх рівнях навчання для поліпшення вивчення англійської мови.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. За останні десятиріччя значно збільшились та продовжують зростати обсяги візуального спілкування в реальному житті. Зважаючи на важливість візуальної комунікації в реальному житті, дослідження та об-

говорення візуального контексту при навчанні наступного покоління – це завдання, з яким мають зустрітись викладачі, якщо англійська мова як предмет становитиме та зберігатиме важливу роль у широкому контексті громадянської освіти. Отже необхідні дослідження ролі візуального матеріалу, і особливо образотворчого мистецтва, у викладанні англійської мови.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження методів вивчення англійської мови за допомогою творів мистецтва, зокрема, творів живопису і декоративно-прикладного мистецтва. У статті досліджуються вплив мистецтва на сучасні комунікативні практики, вміння описувати та обговорювати мистецькі твори, розглядаються особливості мистецтвознавчої лексики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Мистецтво – це не тільки вираз особистих емоцій, а й інструмент навчання, який може мотивувати студентів, покращити їх командну роботу та спонукати студентів самостійно досліджувати світ і дізнаватися нове на власному досвіді. За підрахунками дослідників, сприйняття інформації через візуальний канал становить 69%. Відомо, що комбінація слів і зображень передає повідомлення набагато ефективніше, ніж сам текст. Це тому, що мозок людини має здатність вловлювати зміст зображення за мілісекунди. Під час проведення навчальних занять та семінарів, підтримка візуального фокусування сприяє співпраці та залучає учасників до процесу. Проте візуальні матеріали повинні бути належним чином адаптовані до цільового призначення та аудиторії. Тільки за таких умов вони не будуть відволікати студентів.

Автором статті вже досліджувались питання створення текстів про мистецтво, зокрема, на англійській мові [3; 4]. Прагнення звернути увагу суспільства на цінність мистецтва та його значення для людини обумовлює виникнення різноманітних текстів, присвячених мистецьким творами, проблемам збереження творів мистецтва тощо [3, с. 389].

Протягом багатьох століть основними візуальними мистецтвами вважаються живопис, скульптура та графіка. До образотворчого мистецтва належать наступні види мистецтва: живопис, графіка, скульптура, архітектура, декоративно-прикладне мистецтво, дизайн. Образотворче мистецтво представляє дійсність в описових образах, передає об'єктивні властивості реальної дійсності, такі як об'єм, колір, просторовість, форма, природне середовище тощо. Образотворче мистецтво представляє не тільки те, що ми здатні безпосередньо побачити, але й сюжетно-асоціативний комплекс, тобто розвиток подій у часі або сюжет. Образотворче мистецтво, зокрема використання творів образотворчого мистецтва може пробудити уяву тих, хто вивчає англійську мову, послабити емоційний стрес, створюючи тим самим гармонійне середовище для вивчення іноземної мови. За допомогою образотворчого мистецтва студенти вчаться інтерпретувати і декодувати інформацію в зображеннях або інших видах мистецтва, таких як живопис, графіка, декоративно-прикладне мистецтво. Мистецтво, як універсальна мова, може змусити студентів вільно висловлювати свої ідеї, спонукати до дослідження власного внутрішнього світу. Невербальне вираження в деякій мірі

буде сприяти вербальному розумінню, іншими словами, художнє вираження може стимулювати мовне вираження студентів.

Рідна мова часто розглядається як опірна при оволодінні іноземною мовою. Завдяки інтеграції мистецтва до процесу вивчення іноземної мови створюється можливість підвищення рівня основної, рідної мови студентів. Мистецтво грає в нашому житті важливу роль, воно є невід'ємною частиною культури, одним із визначальних її проявів, отже отримання певних знань в цій галузі є частиною належної загальної академічної підготовки до життя та сприяє формуванню загальнокультурної компетентності. Образотворче мистецтво може створити невимушену обстановку, в якій студенти можуть вільно вивчати нову мову, підвищувати свою навчальну мотивацію, встановлювати і підтримувати позитивні відносини з іншими людьми і розвивати візуальну грамотність, тобто естетично оцінювати предмет, відчувати емоційний відгук на нього, набувати здатності бачити, відчувати виразність предмету.

Тиберій Сільвапі – художник-абстракціоніст, видатний представник сучасного українського мистецтва, відомий не лише своїми живописними роботами, але й теоретичними текстами, наголошує, що: «Картина, яка була головною формою репрезентативного мистецтва, в наш час постає частиною мовної практики в сучасному мистецтві» [5]. Фахівцями вважається, що картини мають найбільший потенціал щодо формування та розвитку творчого мислення одночасно з формуванням і розвитком активної творчої іноземної мови. Твори живопису мають величезний лінгводидактичний потенціал, тут можна необмежено говорити про сюжети, композиції, колірну гаму тощо.

Тільки колірна лексика складає вагомую частину мовної картини світу, отже ознайомлення з художніми творами надає можливість якнайширшого ознайомлення з гамою кольорів. Як зазначає Швець Т. А.: «Втілюючи результати світосприйняття в мовній формі, мовець використовує структури, що найбільшою мірою відповідають його задуму та передають кольорову гаму навколишньої реальності.» [8, с. 161].

Корисним для студентів буде надбання вміння визначити стиль картини. Це не повинно викликати труднощів, адже стилів не дуже багато. Досить мати уявлення про такі, як: мистецтво Візантії, романський стиль, готика, ренесанс, бароко, класицизм, рококо, романтизм, реалізм, імпресіонізм і течії в мистецтві ХХ століття. Можна також ділитися будь-якими асоціаціями, відчуттями і думками, на які наштовхують картини. Можливо у студентів викличуть зацікавлення історії, пов'язані з конкретними картинами. Важливою темою для обговорення може стати техніка виконання, тобто колір, світло, композиція і особливості мазка.

Вплив інформаційного та соціального поля виявив у сучасному образотворчому мистецтві нові напрямки розвитку. Сучасне мистецтво намагається не залишити глядача пасивним, воно пропонує діалог, інтелектуальну розмову на складні соціальні та філософські теми, що створює широкий простір для дискусій [5]. Серед напрямків сучасного мистецтва такі, як абстрактний експресіонізм, концептуальне мистецтво, стріт-арт

(основна частина стріт-арту – графіті (спрей-арт), але не можна ототожнювати графіті і стріт-арт), неоекспресіонізм. Знання, які були отримані на заняттях з вивчення англійської мови і залученням творів мистецтва, допоможуть студентам краще орієнтуватися в різних сферах прекрасного та по-новому сприймати життя.

Існують спеціальні курси англійської мови для професіоналів світу мистецтва (наприклад, Artspeak) [9]. Такі курси призначені спеціально для полегшення спілкування у міжнародному середовищі мистецтвознавців, художників та інших осіб, чия професія тим або іншим чином пов'язана із мистецтвом. Програма таких курсів може включати наступні розділи: 1) опис та аналіз класичного твору (лексичні та граматичні особливості, базова лексика, яка потрібна для проведення формального аналізу художнього твору); 2) аналіз та інтерпретація твору мистецтва (основи арт-критики); 3) сучасні тенденції в музеології, культурі репрезентації, роль музеїв в ХХІ столітті; 4) планування, організація виставок; 5) організація простору/ освітлення в музеях і на виставках; 6) паблік-арт та стріт-арт: від місцевих художніх практик до глобального поширення [9]. Такі курси надають можливість підготувати власні заявки на виставки, гранти, участь в конференціях, забезпечують набуття лексичного запасу для можливостей обговорення в групі та з фахівцями-мистецтвознавцями. Зокрема, на курсах навчають вузькоспеціальної термінології.

Уміння студента описати те, що він бачить, є однією з базових навичок, які потрібно набувати при вивченні мови. Інтегруючи мистецтво в викладання і вивчення англійської мови, студенти будуть розвивати і поглиблювати своє розуміння як власного, так і чужого людського досвіду.

Кінцевою метою навчання і виховання студентів є гармонійний розвиток особистості, формування не відірваної від національних джерел людини, гідних членів суспільства, які відчують себе часткою української нації. Розширенню поняття про види декоративно-прикладного мистецтва, розвитку комунікативних здібностей, естетичного смаку, баченню прекрасного у природі та народному мистецтві сприятимуть твори традиційних видів народного мистецтва. Петриківський декоративний розпис є одним із унікальних проявів української художньої культури. Традиції петриківського розпису йдуть з Дніпропетровської області, де продовжують піклуватись про збереження традицій розпису. Петриківський розпис живе й розвивається. Твори провідних майстрів минулого та сучасності, від Тетяни Пати до Марії Яненко, Тетяни Гарькавої, Андрія Пікуша зачаровують яскравими, позитивними кольорами, цікавими композиціями та гармонією. Серед сучасних майстрів петриківського розпису – талановита майстриня з Дніпропетровська Ніна Рудецька. Її твори відрізняються гармонійними кольоровими сполученнями, вдалим композиціями. Свою роботу «Співдружність троянд» майстриня виконала за мотивами петриківського розпису з поєднанням різних стилів [6, с. 39]. Ознайомлення студентів із творами традиційних видів народного мистецтва, яке супроводжується створенням описів та обговоренням побаченого, зміцнює національну свідомість та художньо-естетичну освіченість молоді.

У поєднанні з читанням, письмом, говорінням і слуханням, мистецтво розвиває здатність для високого рівня аналізу, а також спонукає студентів до дослідження себе і свого оточення, отже допомагає знайти шляхи для порозуміння і спілкування. Мистецтво допомагає зрозуміти, що означає бути людиною, кидає виклик інтелекту і дає багатий досвід аналізування, дослідження, роздумів, спостережень, уяви та експериментів. Образотворче мистецтво прискорює розвиток мови, пропонуючи невербальні методи спілкування і розуміння, надаючи студентам платформу для створення ментальних образів. Інтеграція мистецтва до навчання надає студентам можливість використовувати нові і різноманітні підходи, отримуючи при цьому позитивні емоційні реакції на навчання, розуміння ідей інших людей та полегшення передачі своїх власних ідей.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальшого розвитку. Таким чином, проведено дослідження підтверджує, що поло-

ження і висновки, отримані в результаті дослідження, можуть бути використані в лекційних та семінарських заняттях, в спецкурсах з лінгвокультурології, а також на практичних заняттях з вивчення англійської мови. В ході дослідження було з'ясовано, що мовний акт при описуванні творів образотворчого мистецтва, зокрема, живопису та декоративно-прикладного мистецтва, характеризується складним комплексом спрямованостей мислення суб'єкта, спонукає до збагачення його мовного запасу. Мистецькі твори стимулюють мисленнєво-оціночну діяльність. При цьому людина оцінює не тільки твір живопису, але й відбувається акт самопізнання. Отримані на заняттях з англійської мови із залученням творів мистецтва знання допоможуть студентам краще орієнтуватися в різних сферах життя. Перспективним для подальшого дослідження є аналіз та відбір творів образотворчого мистецтва з подальшою розробкою методичних матеріалів для практичних занять з вивчення англійської мови.

Список літератури:

1. Белоцерковская В.В. Изучение английского языка посредством искусства. *Гуманитарные научные исследования*. 2017. № 1. URL: <http://human.snauka.ru/2017/01/18913> (дата звернення: 26.03.2019).
2. Ковальська І.В. Колористика як перекладознавча проблема (на матеріалі українських і англомовних художніх текстів) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.16 «Перекладознавство». Київ, 2001. 19 с.
3. Попова Л.І. Текст в сучасному образотворчому мистецтві: мовний та практичний аспекти. *Молодий вчений*. 2019. № 5. С. 388–390.
4. Попова Л.І. Типи текстів в області мистецтва: прагматичний та теоретичний аспекти. *Наука, дослідження, розвиток. Филологія, соціологія і культурологія : збірник наукових доповідь (Белград (Сербія), 30-31.05.2019)*. Варшава, 2019. С. 12–13.
5. Сільваші Т. Есе. Тексти. Діалоги. Київ : Huss, 2015. 204 с.
6. Уваров Ю.В. Панно Ніни Рудецької «Співдружність троянд». *Science, research, development. Philology, sociology and culturology (London, 30.-31.10.2019) : Monografia poconferencyjna*. 2019. № 22. С. 38–40.
7. Фалькович М.М., Лебединская Е.М., Стрелкова Н.С., Цигельная А.Д. Пособие по развитию навыков устной речи. (How to Speak about Art in English). М. : Междунар. отношения, 1976. 216 с.
8. Швець Т.А. Колірна палітра мовної картини світу німецької народної казки. *Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія "Філологічні науки". Мовознавство*. 2019. № 11. С. 160–166.
9. Artspeak. Англійський язык для мира искусства. URL: <http://futuresay.net/ru/groups/artspk> (дата звернення: 15.11.2019).
10. Chi C. Integrating the Arts into English Learning: A Case Study of EFL Learners in a Canadian University. Electronic Theses and Dissertations. 5974. 2017. 102 p. URL: <https://scholar.uwindsor.ca/etd/5974> (дата звернення: 10.11.2019).

References:

1. Belotserkovskaya, V.V. (2017). Izuchenie angliyskogo yazyka posredstvom iskusstva [Learning English through Art]. *Humanities scientific researches*. URL: <http://human.snauka.ru/en/2017/01/18913> (accessed 10.11.2019). (in Russian)
2. Koval's'ka, I.V. (2001). Kolorystyka yak perekladoznavcha problema (na materialy ukrainskykh i anhlomovnykh khudozhnykh tekstiv) [Colour terms as a problem of Translation Studies (based on Ukrainian and Anglophone fiction)]. Manuscript. A thesis for the Scholarly Degree of Candidate of Philology in Speciality 10.02.16. – Translation Studies. Kyiv Taras Shevchenko National University. Kyiv, 19 p. (in Ukrainian)
3. Popova, L.I. (2019). Tekst v suchasnomu obrazotvorchomu mystetstvi: movnyi ta praktychni aspekty [Text in contemporary fine arts: linguistic and practical aspects]. *Young Scientist*, vol. 5, pp. 388–390. (in Ukrainian)
4. Popova, L.I. (2019). Typy tekstiv v oblasti mystetstva: prahmatychni ta teoretychni aspekty [Types of texts in the field of art: pragmatic and theoretical aspects]. *Science, research, development. Philology, Sociology and Culturology: a collection of scientific reports (Belgrade (Serbia), 30-31.05.2019)*. Warsaw, pp. 12–13. (in Ukrainian)
5. Silvas'hi, T. (2015). Ese. Teksty. Dialohy [Essay. Lyrics. Dialogues]. Kyiv: Huss, 204 p. (in Ukrainian)
6. Uvarov, Y.V. (2019). Panno Niny Rudetskoï «Spivdruzhnist troiand» [Pictorial panel by Nina Rudetska "Commonwealth of Roses"]. *Science, research, development. Philology, sociology and culturology (London, 30.-31.10.2019) : Monografia poconferencyjna*, vol. 22, pp. 38–40. (in Ukrainian)
7. Falkovich, M.M., Lebedinskaya, E.M., Strelkova, N.S., & Tsigelnaya, A.D. (1976). Posobie po razvitiyu navykov ustnoy rechi. (How to Speak about Art in English.) [Handbook for the development of oral speech skills. (How to Speak about Art in English)]. Moskva: Mezhdunar. Otnosheniya, 216 p. (in Russian)
8. Shvets, T.A. (2019). Kolirna palitra movnoi kartyny svitu nimetskoï narodnoi kazky [Colour palette of linguistic world-image in german folk fairy tales]. *Research Journal of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University. Series "Philology" (Linguistics)*, vol. 11, pp. 160–166. (in Ukrainian)
9. Artspeak. Angliyskiy yazyk dlya mira iskusstva [Artspeak. English for the world of art]. URL: <http://futuresay.net/ru/groups/artspk> (accessed: 15.11.2019).
10. Chi, C. (2017). Integrating the Arts into English Learning: A Case Study of EFL Learners in a Canadian University. Electronic Theses and Dissertations. 5974. 102 p. URL: <https://scholar.uwindsor.ca/etd/5974> (accessed: 10.11.2019).